

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 20 februari 1914 kl. 3,30 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående viss ändring i lagen om aktiebolag.

Närvarande: herrar Pettersson i Södertälje, Trana, Gezelius, Stärner*, greve Lagerbjelke, Alexanderson*, Johanson i Valared, L. Olsson i Hof, greve Spens, Jansson i Edsbäcken, Olsson i See*, Pettersson i Bjälbo, Lindqvist i Stockholm*, Cederborg*, Persson i Norrköping och Holmdahl.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Uti en inom andra kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 83, har herr *Erik Röing* anfört:

Motionen.

»Ehuru lagen om aktiebolag den 12 augusti 1910 ännu icke varit gällande mera än två år, har det redan visat sig, att denna lag är behäftad med både många och svåra brister.

Ett av de betänkligaste felen består däri, att i lagen icke finnas några dugliga bestämmelser, enligt vilka en bolagsstämma kan konstitueras. Då man betänker, att varje bolag årligen måste hålla åtminstone en stämma, torde man nödgas medgiva, att den nämnda bristen har mycket stor praktisk betydelse. Likväl får det villigt erkännas, att man i de flesta fallen icke har någon förnimmelse av svårigheterna, ty i regeln härskar dess bättre en mer eller mindre fullständig enighet vid stämmorna, och under sådana förhållanden finnas naturligtvis inga svårigheter. Men i alla de fall, där någorlunda starka motstridiga intressen vilja göra sig gällande, har lagen icke anvisat någon utväg, huru stridslinjerna skola ordnas. Lagen sviker sålunda just då den skulle behövas.

Lagen stadgar visserligen i 76 §, att rösträtt å bolagsstämma tillkommer varje aktieägare, som är införd i aktieboken och anmäler sig till deltagande i förhandlingarne eller, ifall aktierna äro ställda till innehavaren, varje sådan aktieägare, som företer aktien eller eljest styrker sin äganderätt till densamma. Denna rösträtt får dock i särskilda fall icke utövas, såsom då förfallen betalning för aktie ej erlagts eller föreskriven ansvarsförbindelse ej avlämnats, då sådan jävighet föreligger, som omnämnes i 77 §, då aktieägaren icke tillräckligt länge varit införd i aktieboken eller då han icke förmått att vid stämman avgiva sådan försäkran, som omförmäles i 76 §.

Men rättighet att verkligen få deltaga i stämmans förhandlingar och där utöva rösträtten förvärvar aktieägaren icke förr, än han blivit införd i den röstlängd, som vid stämman skall upprättas. Lyckas aktieägaren icke att bliva upptagen i röstlängden, får han icke deltaga i stämman, även om han i rätt tid blivit införd i aktieboken och icke något av de särskilda fall föreligger, som utesluter honom från rätten att deltaga i besluten.

Under sådana förhållanden erhåller röstlängden en utomordentlig vikt, och man skulle väntat sig, att lagen sørjt för, att längden kommer att innehålla en förteckning på alla de aktieägare, som verkligen äro berättigade att deltaga i stämman. Så är dock ingalunda förhållandet.

I 78 § stadgas endast, att å stämman skall upprättas och till godkännande framläggas en förteckning å de närvarande aktieägare och deras aktier och att denna förteckning, sedan den blivit godkänd, skall tjäna till röstlängd vid stämman. Innan förteckningen blivit godkänd, finnes således ingen grund, enligt vilken beslut kan fattas. Icke ens val av ordförande kan därför anställas, innan röstlängden godkänts.

När stämman sammanträder, måste således första åtgärden bliva att åstadkomma en röstlängd. Eftersom ordförande saknas, står det varje tilltagsen person fritt att upprätta ett förslag till röstlängd och försöka att få förslaget godkänt. Lagen bestämmer dock icke på vad sätt eller efter vilka grunder ett sådant godkännande skall åstadkommas, utan blott att förteckningen skall »till godkännande framläggas». Detta stadgande kan under sådana förhållanden icke förstås annorlunda, än att alla de närvarande måste ena sig om godkännandet, för att förteckningen skall bliva gällande som röstlängd.

Om så kan ske, är ju allt gott och väl. Likaledes kan man åstadkomma ett praktiskt, men föga tilltalande resultat, ifall vid stämman finnes

en betydande majoritet, åtminstone i fråga om röstresurserna, och denna majoritet sammanhålles av en kraftig hand, som tillvällat sig ordförandeklubban och låter majoriteten dekretera ett godkännande av den enligt dess sinne upprättade röstlängden. Den överväldigade minoriteten får sedan på klagovägen hos domstolarne söka sin rätt, ifall denna rätt även vid slutet av lång process skulle hava något värde. Finnas å ömse sidor ungefär jämgoda stridbara krafter, kanske segern blir oavgjord. Så hände på en även offentligen i Göteborg mycket omtalad stämma i ett stort bolag, där de stridande efter många timmars arbete icke hunno över ordförandevalet och stämman slutligen fick uppskjutas för att lämna de stridande tillfälle att parlamentera.

Ingen torde vilja bestrida, att den anmärkta bristen i lagen är synnerligen betänklig, och att rättelse snarast bör ske, så att lagligen ordnade förhållanden må råda vid bolagsstämmorna, även då stridiga intressen där göra sig gällande.

Ett av huvudsyftena vid aktiebolagslagens omarbetning bestod uti att genom särskilda bestämmelser skydda minoriteternas berättigade intressen, fastän de försök, som gjorts i sådan riktning, knappast kunna betecknas såsom särdeles lyckade. Det kan då skäligen begäras, att lagen skall tillförsäkra minoriteten tillfälle att åtminstone i förhållande till dess andel i bolaget få fritt deltaga i förhandlingarne å bolagsstämmorna utan att, såsom nu är förhållandet, kunna berövas denna rätt genom en hänsynslös majoritets maktspråk.

Enklast torde en reform i denna riktning kunna genomföras genom att i lagens 78 § införa en bestämmelse om att röstlängden vid stämman skall upprättas och framläggas av styrelsen samt innehålla förteckning å alla närvarande aktieägare, som finnas införda i aktieboken eller där aktierna äro ställda till innehavaren, å de aktieägare, som genom aktiens företeende eller på annat sätt styrka sin äganderätt. Därigenom skulle aktieboken erhålla den betydelse, som åt densamma ursprungligen varit avsedd. I 132 § under 4) torde därjämte lämpligen böra stadgas straff för styrelseledamot, som mot bättre vetande deltager i upprättande av röstlängden i strid mot därom gällande bestämmelser.

Med åberopande av vad nu anförts, får jag hemställa, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville för riksdagen framlägga proposition om ändring av lagen om aktiebolag den 12 augusti 1910 i det syfte, som motionen innehåller.»

Förevarande motion åsyftar införande i lagen om aktiebolag den 12 augusti 1910 av klarare och fullständigare regler för bolagsstämmas konstituerande, än lagen för närvarande innehåller. Ett stadgande i sådan riktning borde enligt motionärens åsikt erhålla plats i lagens 78 §, som i dess nuvarande lydelse innehåller följande bestämmelser härom:

»Där ej annat finnes stadgat i bolagsordningen, välje bolagsstämman själv ordförande att leda förhandlingarna.

Å stämman skall upprättas och till godkännande framläggas en förteckning över närvarande aktieägare och ombud för aktieägare med uppgift å det antal aktier, för vilket en var av dem äger utöva rösträtt. Sedan denna förteckning, som skall tjäna till röstlängd vid stämman, godkänts, lände densamma till efterrättelse å stämman; dock att, där stämman uppskjutes till senare dag än nästföljande söckendag, ny förteckning skall upprättas å den fortsatta stämman.»

Enahanda bestämmelser återfinnas beträffande bankaktiebolag och solidariska bankbolag i lagen om bankrörelse den 22 juni 1911.

I förut gällande bolagslagstiftning saknades stadganden av motsvarande innehåll. Vad angår föreskriften om sättet för utseende av ordförande å bolagsstämman, lär stadgandet innefatta allenast ett fastställande av den praxis, som vunnit tillämpning under den äldre lagstiftningen, liksom det även före den nya lagens ikraftträdande torde hava varit vanligt, särskilt beträffande bolag med ett större antal aktieägare och mera talrikt besökta stämmor, att en förteckning över närvarande aktieägare upprättats för att tjäna till ledning vid fattande av beslut.

Genom ovan återgivna stadgande har införts föreskrift därom, att den upprättade förteckningen skall godkännas av stämman samt därefter lända till efterrättelse. Det kommittéförslag, som ligger till grund för nu gällande lag om aktiebolag, upptog icke bestämmelse om förteckningens godkännande och synes därför icke hava avsett att tillägga densamma den grundläggande betydelse för aktieägarnes rösträtt, som lagens nuvarande avfattning medför. Föreskrift i nu berörda avseende inflöt först i Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen, med anledning av en inom lagrådet vid granskningen av kommittéförslaget framställd anmärkning.

Utskottet finner för sin del obestriddigt, att gällande lagstiftning i det av motionären berörda hänseende lider av en viss oklarhet. Denna bristfällighet torde likväl endast undantagsvis medföra praktiska olägenheter, något som även av motionären själv medges. I de allra flesta fall lär

det nämligen icke erbjuda några nämnvärda svårigheter att få alla vid bolagsstämma närvarande aktieägare att ena sig om godkännande av ifrågavarande förteckning. Att förvecklingar under stundom kunna inträffa, framgår emellertid av det exempel, som i motionen anføres. Utskottet har likväl icke kunnat finna det, såvitt utskottet har sig bekant, enastående fall, som sålunda inträffat, utgöra tillräcklig anledning att nu vidtaga ändring av ifrågavarande stadgande. Så mycket mindre finner utskottet skäl att nu tillstyrka någon åtgärd i förevarande avseende, som åtskilliga omständigheter synas giva vid handen, att det inom en ej avlägsen framtid torde bliva av behovet påkallat att jämväl i andra delar överse den nya bolagslagstiftningen. Åtgärder till undanröjande av den utav motionären påvisade olägenheten torde därför lämpligen böra anstå till en dylik vidsträcktare lagrevision.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet alltså hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 20 februari 1914.

På lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.